

Sivil Girişimler Kapsamında Sivil Toplum Platformları Ve Biga Sivil Toplum Platformu Örneği*

Ali Şahin ÖRNEK* & Siyret AYAS**

Özet

Sivil toplum kuruluşları (STK) günümüz toplumlarının vazgeçilmez aktörlerinden biri haline gelmiştir. Sayıları gün geçtikçe artan bu örgütler daha etkin olabilmek amacıyla birliktelikler oluşturmaya başlamışlardır. Böylece sivil toplum platformları (STP) ortaya çıkmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde sivil toplum platformlarının performansını yerel ve merkezi karar alıcılarla olan ilişkileri belirlemektedir. Bu çalışmada, Biga Sivil Toplum Platformu bir sivil inisiyatif olarak araştırma konusu yapılmıştır. Biga STP'nin paydaşları belirlenmeye ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada mülakat ve anket tekniği bir arada kullanılmıştır. Biga STP'nin yaptığı toplantı tutanakları başta olma üzere yazılı ikincil veriler incelenmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirilerek sivil toplum platformlarının yeri ve önemi; Biga STP örneği ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Sivil toplum platformları (STP), sivil toplum kuruluşları (STK), Biga sivil toplum platformu (Biga STP), Biga.

Civil Society Platforms as a Civil Initiative: The Case of Biga Civil Society Platform

Abstract

Non-governmental organizations (NGO) have become one of the indispensable actors of society nowadays. These organizations growing in number each day are creating alliances in order to be effective. Thus, Civil Society Platforms (CSP) appeared. With a general overview, Civil Society Platforms' performance is de-

* Bu çalışmanın teorik boyutu 25-26 Ekim 2013 tarihlerinde Çanakkale'de yapılan 8. Uluslararası STK'lar Kongresi'nde, "Sivil İnisiyatif Olarak Sivil Toplum Platformları ve Biga Sivil Toplum Platformu", başlığıyla sunulmuştur ve basılan bildiriler kitabında kısmen yayınlanmıştır. Ayrıca yazarlar, makalenin yayımı için gerekli verilerin toplanmasında değerli katkılarını esirgemeyen: Biga STP Dönem Başkanı Ahmet Hamdi ÖZDEMİR'e, Biga Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şadan Doğan'a, Çanakkale İl Dernekler Müdürü Resul KARAKURT'a ve anket sorularını cevaplayan katılımcılara teşekkürü bir borç bilirler.

** Yrd. Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, asornek@comu.edu.tr

*** Arş. Gör. Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyret.ayas@gmail.com

terminated with its relations with local and central decision makers. In this context Biga Civil Society Platform is studied as a civil initiative. With this study the stake holders of Biga Civil Society Platform are tried to be detected and analyzed. Interview and questionnaire technique is used together in the study. The secondary data, especially the minutes of the meeting of Biga Civil Society Platform are examined. The importance of Civil Society Platforms are tried to be exposed with the evaluation of findings obtained from Biga Civil Society Platform case.

Keywords: *Civil Society Platforms (CSP), non-governmental organizations (NGO), Biga civil society platform (Biga CSP), Biga.*

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin talep ve beklentilerindeki hızlı değişimler, toplumların ekonomik ve sosyal yapılarını derinden etkilenmektedir. Ortaya çıkan değişimleri toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirebilmek her zaman mümkün olmamaktadır. Söz konusu süreçte toplumsal sorunlara uzun vadeli, toplum lehine çözümler üretme ve siyasal iktidar nezdinde farkındalık yaratma çabasındaki Sivil Toplum Kuruluşları (STK) önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Aktif bir sürecin başlamasında; çoğulcu ve insan odaklı kararların alınmasında STK'lar belirleyici olabilirler. Bu niteliği ile STK'ların, kamuya sundukları hizmetin yanında politika ve stratejilerin oluşumunda, yürütülmesinde pay sahibi oldukları görülmektedir. Diğer taraftan STK'lar yerel ve merkezi idarenin aldığı kararlarda önemli bir paydaş rolünü üstlenmektedirler.

Sivil Toplum Kuruluşları kamunun ve özel sektörün yanında üçüncü bir sektörü oluşturmaktadırlar. Bazen hem uluslararası hem de ulusal bazdaki gelişmelerde başrolü üstlenebilmektedirler. Tek başlarına üstesinden gelemeyecekleri sorunlar karşısında etkinliklerini artırabilmek amacıyla aralarında işbirliğine gitmektedirler. Böylece Sivil Toplum Platformları (STP) adı verilen üst yapılar ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de gün geçtikçe STP'lerin sayısı artış göstermektedir. Yerel ölçekte varlık gösteren STP'lerden birini de Biga STP oluşturmaktadır. Bu çalışmada, birer sivil inisiyatif olarak STP'lerin toplum açısından yeri ve önemi sorgulanırken, model olarak seçilen Biga STP'nin kuruluşundan bu yana aldığı kararlar ve paydaşlarıyla ilişkileri analiz edilmeye çalışılacaktır.

1. SİVİL TOPLUM

Sivil toplum denildiğinde genellikle "devlet dışı (non-governmental)", "kâr amacı gütmeyen (non-profit)" sosyal yapılar ifade edilmektedir. Belirli bir amaç doğrultusunda karar alıcılara ciddi baskı grubu oluşturmaya başlayan bu yapılar, günümüz demokrasilerinde katılımcılığın anlam bulmasını kolaylaştırmaktadırlar. Sivil toplum, oluşumları gönüllülük esasına dayanır. Siyasal talepler doğrultusunda, devletler kimi zaman bunları desteklerken kimi zaman da frenleyici davranabilmektedirler. Sivil toplum, hükümetlerin izledikleri politikaların, norm-

ların, sosyal yapıların ve kolektif çabaların etkilenmesi ve şekillendirilmesi için yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede bireylerin ekonomik ve siyasi otoritelerle müzakere yaptığı, tartıştığı, uzlaştığı veya mücadele ettiği bir süreç olarak görülmektedir (Chandhoke, 2002).

Sivil toplum, “bireylerin devletten ya da kamu gücünden izin almadan, ko-
vuşturmaya uğrama korkusu taşımadan rahatlıkla ilişki geliştirebildikleri, sosyo-
kültürel etkinliklerde bulunabildikleri toplum” şeklinde tanımlanmaktadır (Demir,
Acar, 2002). Buradan hareketle sivil toplumun, ortaya çıkarken gönüllülük
ilkesiyle hareket eden, devletten bağımsız, aynı zamanda özel sektör ile devlet
arasında aracı; gerektiğinde baskı grubu şeklinde bir kurum niteliği üstlenen
örgütlü, sosyal bir yapı olduğu söylenebilir (Gündüz, Kaya, 2014: 138). Her ne
kadar sivil toplum kuruluşları devletten bağımsız görünse de aslında birbiriyle
etkileşim halindedir. Devlet bu tarz yapılanmaların çalışmalarını desteklemekte,
onları kurumsal vergiden muaf tutarak çalışmalarını teşvik etmektedir (Barr, Faf-
champs, Owens, 2005: 660). Biraz daha öze incek olursak sivil toplum, aslında
insanların tek tek yapamadıkları şeyleri beraber yapmaları anlamına gelmektedir.
Bir biçimde o birlikteliği, gönüllülüğü, dayanışmayı temsil etmektedir (Keyman,
2004). Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinde “sivil toplumun gelişimi” için “ta-
mamlanmamış iş” tanımı yapılmaktadır. Ayrıca insanların yetenekleri ve sahip
oldukları haklar konusunda farkındalığı artırıcı çalışmalara daha çok önem veril-
mesi gerektiği dile getirilmektedir (Li, 2011: 17).

Türkiye’de sivil toplum, toplumsal ve siyasi olaylara paralel olarak farklı dö-
nemler içinde farklı özellikler göstermektedir. Bu kavram, özellikle 1980’li yıllarda
çeşitli iç ve dış etkenlerin aracılığıyla gündeme gelmiş; toplumsal ve siyasi alana
paralel olarak akademik çalışmalarda da ele alınmaya başlanmıştır. Devamında
sivil toplum faaliyetleri ülke genelinde artış göstermiş; sivil toplum kuruluşları da
toplumsal değişimin önemli aktörlerinden biri haline gelmiştir (İçduygu, Meyda-
noğlu, Sert, 2011: 51-52).

2000’li yıllarda devlet ile sivil toplum etkileşiminin arttığı ve geçmişe oranla
daha özgürlükçü bir tutum sergilendiği görülmektedir. “*Demokrasi, hukukun üs-
tünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesini ve korunmasını garanti eden
kurumların varlığı*”nu ifade eden Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmek için,
2001-2005 yılları arasını kapsayan dönemde yapılan Anayasa değişiklikleri ve çe-
şitli yeni yasal düzenlemeler hak ve özgürlük alanlarını genişletmiştir (İçduygu,
Meydanoğlu, Sert, 2011: 58). Kopenhag siyasi kriterlerinin uygulama aşamasına
geçirilmesiyle dolaylı olarak Türkiye’nin demokratikleşmesi bağlamında sivil
toplumun önemi artmıştır (Karakurt, 2011: 67).

Sivil toplumun özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (İçduygu, Meydanoğlu,
Sert, 2011: 45):

- Sivil toplum; bireylerin ortak çıkarlarını ortaya koymak, savunmak ve ge-
liştirmek için bir araya gelen örgütlenmelerdir.
- Bu örgütlenmeler farklı aktör ve süreçlerin bulunduğu geniş bir toplumsal
alanı meydana getirir.

- Söz konusu alanla ortak sınırları olan üç temel toplumsal alan vardır. Bunlar; devlet, piyasa ve ailedir.
- Bu üç alan ile sivil toplum alanı arasında sınırlar olsa da, bazı iç içe geçen ortak alanların varlığı da yadsınamaz.
- Dolayısıyla sivil toplum alanı sivil olmayan unsurları da içerebilir.
- Sivil toplum tanımı bakış açısına göre çok boyutludur.

2. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

STK'ların etkin olarak faaliyet göstermeleri yirminci yüzyılın başlarına dayanmaktadır (Rudasill, 2006: 9-10). Uluslararası Örgütler Yılığında Sivil Toplum Kuruluşları için, "hükümetler tarafından kurulmayan ve biçimsel anlamda resmiyete dayalı kontrol edilmeyen kuruluşlar" ifadesi yer almaktadır. Bu kuruluşlar amaçlarını ve hedeflerini sivil toplumun yaratılması doğrultusunda yönlendirmektedir. Hükümetler STK'ların faaliyet alanlarını kolaylaştırıcı düzenlemeler yapmaktadırlar. Örneğin, 1990'lı yıllardan günümüze İngiliz hükümeti gönüllü kuruluşların toplum içindeki rolünü artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalarla, kamu politikalarının gelişimine katkı sağlamak ve hizmetlerin toplumun her kesimine eşit olarak dağıtılması amaçlanmaktadır (Atkins, 2011: 168).

Sivil Toplum Kuruluşlarını "yurttaşların kendi aralarında dayanışmak, toplumsal olaylara yaklaşımlarını yasama ve yürütme erkine iletebilmek, seslerini duyurabilmek vb. için oluşturdukları dernek" (Püsküllüoğlu, 2006) şeklinde tanımlamak kapsamı daraltmaktadır. Daha geniş kapsamlı olarak: "Gönüllü üyeliğe dayalı, katılım veya temsilen hükümete dâhil olmayan doğal ve yasal şahıslar tarafından yaratılan, topluma hizmete ve siyaseti etkilemeye yönelik hükümet dışı örgütler" (Talas, 2011) STK olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle; sivil toplum örgütlenmeleri, devletin resmi yapısı dışında kalan, bireyin temel hak ve özgürlüklerini esas alan ve bireylerin ya da grupların, toplum içindeki benliklerini geliştiren ve işlevlerini kolaylaştıran yapılanmalardır (Özer, 2008: 90).

Literatür incelendiğinde gerek ulusal gerekse uluslararası alanda "Sivil Toplum Kuruluşları" kavramı pek çok terimle ifade edilmektedir. Farklı uluslarda farklı çağrışımlar yapabilecek (Dekker, 2011: 204; Özdaşlı, Arslan, 2009: 153) kavramları:

- Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar (Nonprofit Organizations)
- Hükümet Dışı Kuruluşlar (Non-Governmental Organization - NGO's),
- Üçüncü Sektör Kuruluşları (Third Sector Organizations),
- Sivil Toplum Örgütleri (Civil Society Organizations),
- Bağımsız Sektör Kuruluşları (Independent Sector Organizations),
- Gönüllü Kuruluşlar (Voluntary Organizations),
- Dernekler ve Aracılar (Associations and Agencies),

- Sosyal Ekonomiler (Social Economies),
- Aracı Kurumlar (Intermediary Organizations),
- Hayır Kuruluşları (Charities-Philanthropic Organizations),
- STK Benzeri Örgütler (QUANGO),
- Tabana Dayalı Organizasyonlar (Grass-Roots Organizations),
- Girişimler, Platformlar, Vatandaş Eylemleri, Semt Girişimleri (Initiations, Platforms, Citizen Actions, Neighborhood Initiatives),
- Seçilmiş ya da Yerel Kurullar, Komisyonlar (Elected or Local Councils, Commissions) şeklinde sıralayabiliriz.

Türkiye’de faaliyet gösteren bu tarz gönüllü kuruluşlar ile diğer sivil toplum kuruluşlarını hukuki düzenlemelerine göre; dernekler, vakıflar, meslek örgütleri (odalar, borsalar, birlikler, sendikalar), kooperatifler ve yurttaş girişimleri (Akatay, Yelkikalan, 2007: 17) olarak sınıflandırılabilir.

Sivil toplum kuruluşlarının örgütlenme biçimleri, ülke içerisinde buldukları alan farklılıkları ve özellikleri dikkate alınarak sınıflandırılabilir. STK’ları amaçlarına göre sınıflandıracak olursak; dayanışma, eğitim, ekonomi, kalkınma, dini nitelikli, yardımlaşma ve dayanışma, kadın, çocuk, kültür, güzelleştirme ve tanıtma amaçlı kuruluşlarla karşılaşabiliriz. Sivil Toplum Endeks Projesi (STEP) kapsamında sivil toplum kuruluşlarının örgütlenme biçimleri aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır (STEP, 2011: 65):

- İnanç temelli kuruluşlar,
- İşçi ve işveren sendikaları,
- Savunuculuk yapan STK’lar (Örneğin; halk hareketi, sosyal adalet, barış, insan hakları, tüketici grupları),
- Hizmet veren STK’lar (Örneğin; okur-yazarlık, sağlık, sosyal hizmetler ve toplumun gelişmesine destek veren STK’lar),
- Eğitim, geliştirme, araştırma gibi alanlarda aktif olan STK’lar (örn: düşünce üretme merkezleri, araştırma merkezleri, kar amacı gütmeyen okullar, kamu eğitimi veren kuruluşlar),
- Kâr amacı gütmeyen medya,
- Kadın örgütleri,
- Öğrenci ve gençlik dernek/ birlikleri,
- Sosyo-ekonomik olarak toplum dışında kalan (dezavantajlı) grupların oluşturduğu dernek/birlikler (Örneğin; yoksullar, evsizler, toprağı olmayanlar, göçmenler, mülteciler),
- Meslek ve iş örgütleri (Örneğin; ticaret odası, meslek birlikleri),
- Topluluk düzeyinde gruplar/birlikler (Örneğin; başkasına muhtaç olmadan kendi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan gruplar, ebeveyn birlikleri),
- Ekonomik çıkara dayalı STK’lar (Örneğin; kooperatifler, kredi birlikleri, karşılıklı tasarruf birlikleri),

- Etnik / geleneksel / yerel birlikler / kuruluşlar,
- Çevre örgütleri,
- Kültür ve sanat örgütleri,
- Sosyal konular ve eğlence ile ilgilenen STK'lar ve spor kulüpleri,
- Hibe dağıtan vakıflar ve fon geliştirme organları,
- STK ağları / federasyonları / destek merkezleri,
- Toplumsal hareketlerdir (Örneğin; barış hareketi).

Michael O'Neill de benzer bir ayırım yaparak sivil toplum kuruluşlarını dokuz farklı başlıkta kategorize etmiştir. Ona göre sivil toplum kuruluşları şemsiyesi altında şu alanlar bulunmaktadır (Rudasill, 2006: 10): İnanç, özel eğitim ve araştırma, sağlık, kültür ve sanat, sosyal bilimler, savunma ve hukuk hizmetleri, uluslararası destek, vakıflar ve kurumsal fonlar ile karşılıklı yarar sağlayan örgütler şeklindedir.

Bir kuruluşun, sivil toplum kuruluşu sayılabilmesi için "olmazsa olmaz" diye nitelendirebileceğimiz şu özellikleri taşıyor olması gerekmektedir: "Devlet dışı olma özelliği, kar amacı gütmemesi, kuruluşların kamu yararına çalışması, çalışmasını sürdürürken gönüllülük ilkesi ile hareket etmesi, örgütün kendi içerisinde demokratik, şeffaf aynı zamanda yasal olmasıdır". Örgüt üyelerinin ortak bir değer, çıkar için birleşmesi ve anlaşması da bu yapılanmaların gereklerindedir. Ayrıca bu tarz örgütlenmelerin iktidar hedefi taşımamaları gerekmektedir (Akdemir, 2006). Sayılan özelliklerin dışında STK'ların faaliyet gösterdikleri alanlarda maliyetsiz ya da düşük maliyetli hizmet sunma, buldukları alan ya da gösterdikleri faaliyetlere çabuk uyum sağlayabilme ve yenilikçi olma, yerel katılımı teşvik etme ve sürdürülebilir olma özellikleri de bulunmaktadır (Gellert, 1996: 21-22).

Lewis (2003: 326-327), sivil toplum kuruluşlarının önem kazanma nedenlerini beş başlık altında toplamıştır. Bu nedenlerden ilki 1980 sonrası akademisyen ve aktivistlerin insan-merkezli vizyon gelişimini vurgulamaları ve bunun sonucunda STK'ların yeni ve alternatif gelişim kaynağı olarak görülmesidir. İkinci neden, özellikle 1980'lerde meydana gelen politik değişimler ve ortaya çıkan neo-liberal paradigmalardan serbest piyasayı tetiklemedesidir. Söz konusu değişiklikler iyi yönetimi sağlamayı öngörmektedir. Ayrıca 1980'lerin sonlarında ortaya çıkan sosyal sermaye ve sivil toplum kavramlarının önem kazanması; cinsiyet, çevre ve sosyal gelişim konularında yeni politik aktörlerin seslerini duyurmak istemeleri ise bir başka nedendir. Dördüncü neden, soğuk savaş sonrası yaşanan küresel politik, ekonomik, teknolojik değişiklikler ile bunların sonucunda ortaya çıkan katılımçılık ve şeffaflık olgusudur. Son olarak hükümetlerin sağlık sorunları veya çevresel meseleler gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalması ve tek başına sorunların üstesinden gelememesi sivil toplum kuruluşlarının önem kazanmasında etkili olmuştur.

Yukarıda sayılan nitelikteki sivil toplum örgütlerinin etkin çalışabilmesi ve ortaya çıktığı amaç uğruna fayda sağlayabilmesi belirli aşamaları gerektirmektedir.

Sivil bir toplumun oluşabilmesi bu aşamaları tek tek geçirmiş olmasına bağlıdır (Sarıbay, 1998; 28). Bu aşamalardan ilki ve belki de en zor olanı, sivil toplum örgütlerinin devletin üyesi olma özelliğinden kurtulmasıdır. Sivil toplum örgütlerinin, devletten farklı anlaşılması gerekmektedir. İkinci aşama, bu örgütlerin sahip oldukları haklarını devlete karşı savunmaları yani meşruiyet kazanmalarıdır. Üçüncü aşama ise, devletin sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemesidir. Son aşamaya gelindiğinde üçüncü aşamaya tepki olarak ortaya çıkan ve sivil toplumu devlet müdahalesinden kurtarmayı hedefleyen bir çabaya ihtiyaç vardır.

STK'ların önemini anlamak için, uluslararası arenada karar aldırın ya da alınan kararları uygulanamadan kaldırtan örnekler bakmak yeterli olacaktır. STK'lar, oluşturdukları kamuoyu vasıtasıyla etkileyecekleri geniş seçmen kitleleri gerçeğini hatırlattıkları siyasal hareketlere, siyasal ve ekonomik tercihlerinde yön belirlemek gibi önemli roller üstlenmektedirler. Öyle ki, çok taraflı yatırım anlaşmalarını sabote etmekten çevresel felaket haberlerine kadar pek çok konuda uluslararası anlaşma ve uzlaşmalarda istedikleri sonucu aldrabilen başat bir konuma sahip olabilmektedirler. Hatta bazen kamuoyunu bilinçli bir şekilde yanlışa yönlendirebilecek güce dahi erişebilmektedirler (Rugman, 2000).

3. SİVİL İNİSİYATİF OLARAK SİVİL TOPLUM PLATFORMLARI

Zaman içinde değişen insan ihtiyaçlarıyla birlikte bireylerin ve grupların bir araya gelerek oluşturduğu gönüllü örgütlenme biçimleri çeşitlenmiştir. Gerek küresel gerekse ulusal alanda gruplar, katılımcı olacakları, sivil toplumun yapıtaşlarını oluşturan farklı kurumlar meydana getirilmiştir. Bu yapılanmalarla hayır yapmanın ötesinde kamu baskısı oluşturarak yerel, ulusal ve hatta uluslararası kalkınma üzerinde katılımcı olmaları amaçlanmaktadır (Güneş, Tekgil, 2005: 328). Dolayısıyla sivil kesim örgütlenerek, gittikçe güçlenen aktivizmi sayesinde kendini daha iyi ifade edebilmektedir (Ryfman, 2006: 132).

Günümüzde ulusal ve uluslararası toplumsal politikaların belirlenmesi sürecinde küresel veya yerel iktidarların, sivil toplumun ses ve eylemlerini göz ardı etmeleri anlamlı görünmemektedir. Artık baskı grubu niteliği taşıyan söylem ve eylem gücene sahip sivil toplum kuruluşları ve benzeri örgütlere sıklıkla rastlanmaktadır (Çoban, 2007: 159). Fakat kimi zaman sivil toplum kuruluşları baskı unsuru olmaları konusunda tek başlarına yeterli olamamaktadırlar. *"Bir elin nesi var iki elin sesi var"* anlayışından yola çıkarak amaçları ile ilgisi bulunan diğer kuruluşlarla işbirliği yapmaktadırlar. Yasaların izin verdiği ölçüde ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere ve yetkili organlarının kararı ile Sivil Toplum Platformları (STP) oluşturabilmektedirler.

Modern anlamda bu tarz yapılanmalara dönüşümde üç önemli olay etkili olmuştur. Bunlardan ilki, 1992 Rio Zirvesi; ikincisi, 1996 yılında yapılan HABİTAT II Konferansı; üçüncüsü ise 1999 Marmara bölgesi depremleridir (Şahin, 2004: 245). Bunlara ek olarak sivil toplum kuruluşlarının gelişmesinde Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkileri de etkili olmuştur.

1992 yılında gerçekleşen Rio Zirvesi'nin temel belgesi olan Yerel Gündem 21 ile iyi bir yerel idare sisteminin oluşturulması ve devamında yerel demokrasinin gelişmesi amaçlanmıştır (Şahin, 2004: 245). Toplumsal sorunların belirlenmesi ve çözülmesi sürecini sadece devlete bırakmak yerine, içerisinde hükümetlerin, iş adamlarının, ticaret birliklerinin, bilim adamlarının, vatandaşların ve hükümet dışı kuruluşların da bulunduğu toplumsal konularda söz sahibi gruplardan yardım alınması öngörülmüştür (Göktürk, 2008: 8). Türkiye de Gündem 21'i kabul etmiş ve daha sonra kapsam dahilinde yukarıda sayılan çeşitli aktörlerle ortaklık ve işbirliği yapmışlardır. Merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin bir araya gelmesiyle Ulusal Gündem 21 Planı, çeşitli belediyelerce de Yerel Gündem 21 çalışmaları hazırlanmıştır (DPT, 2007: 49).

Türkiye, sivil toplumla ilgili kavramlarla Haziran 1996'da gerçekleşen HABİTAT II İstanbul Zirvesi'nde tanışmıştır. Habitat II Konferansı, Türkiye için dönüm noktası sayılabilir. "Sivil Toplum Kuruluşları" (STK) ifadesi de Türkiye'de resmi olarak ilk kez bu zirvede kullanılmıştır (Çopur, 2013). Zirve'de Türk STK'ları dünyadaki STK'ları yakından tanıma olanağı bulmuşlardır. Ayrıca 1990'lı yıllar, literatür oluşturma çabalarının ağırlıklı olduğu yıllar olarak nitelendirilebilir (Karakuş, 2006).

1999 yılında yaşanan ve büyük yıkımlara yol açan Marmara depremi de, birçok can kaybının yaşanmasına, binlerce kişinin evsiz ve işsiz kalmasına neden olmuştur. Felaket bölgesine devlet müdahalesinin gecikmesi yaşanan felaketin olumsuz sonuçlarını arttırmıştır. Depremden zarar gören insanlara, pek çok STK yardım eli uzatmıştır. Vatandaşlar da devletten başka örgütlerin varlığını, hatta bu kuruluşların kimi zaman devletten daha hızlı ve yararlı olabileceklerini görmüşlerdir. Devletin hasarı azaltmada yetersizliği medya tarafından dillendirilmiş ve yaşananlar: "Türkiye'nin tarihinde sivil dayanışma açısından bir dönüm noktası" olarak nitelendirilmiştir (Minc, 2000; Özdemir, 2009).

Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerinin de sivil toplum üzerine etkisi oldukça fazladır. Önce 12-13 Haziran 1993 tarihinde gerçekleşen Kopenhag Zirvesi, ardından 1997'de gerçekleşen Amsterdam Zirvesi ile belirlenen uyum şartları ülkelerin yol haritalarını belirlemede büyük öneme sahiptir. Kriterler, Avrupa kimliğine sahip olmak, demokratik bir yönetime, insan ve azınlık haklarına saygılı katılımcı kurumlara sahip olmak, piyasa ekonomisine ve Avrupa Birliği'nin rekabet ortamına ayak uydurabilecek kapasitede olmak, Avrupa Birliği'nin siyasi, ekonomik ve parasal birlik gibi politikalarına uyum sağlama kapasitesine sahip olmak şeklinde belirlenmiştir. Her ne kadar 1997 yılına kadar Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri sorunlar yaşasa da 1999'da gerçekleşen Helsinki Zirvesi ile Türkiye'nin adaylığı kabul edilmiş, devamında AB müktesebatı ile ulusal mevzuatı uyumlaştırma çabaları üzerine yoğunlaşmıştır (Karakuş, 2006). Örnek olarak Türkiye'deki STK'ların gelişmesini güçlendirmeyi amaçlayan bir Sivil Toplumu Geliştirme Programı uygulanmaktadır. Ayrıca, Avrupa Demokrasi ve İnsan Hakları Girişimi, Türkiye'yi esas alan mikro ve makro projeler aracılığıyla STK'ları desteklemiştir (Avrupa Toplulukları Komisyonu, 2005: 891).

Buraya kadar ele alınan konuların Türkiye'deki mevzuata yansımaları Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliği'nde kendini göstermektedir. Dernekler Kanunu madde 25'te platform kurmayla ilgili şu ifade kullanılmıştır: *"Dernekler, amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere ve yetkili organlarının kararı ile plâtfömlar oluşturabilirler."* Ayrıca, *"Plâtfömlar, kanunların dernekler için yasakladığı amaç ve faaliyet konuları doğrultusunda kurulamazlar ve faaliyet gösteremezler. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında, bu Kanun ve ilgili kanunların cezaî hükümleri uygulanır"* denilmektedir (Dernekler Kanunu md.25).

Dernekler Yönetmeliği madde 94'te *"Platformlar"* başlığı altında ise, şu ifadeler yer almaktadır: *"Dernekler, amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, diğer dernek, vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere platformlar oluşturabilirler. Platformların oluşturulabilmesi için derneklerin yetkili organlarınca alınacak kararlarda, derneği temsille görevlendirilecek kişi veya kişiler belirlenir. Bir platformun faaliyete başlayabilmesi için, temsilciler tarafından bir mutabakat tutanağı düzenlenir. Bu tutanakta, platformun oluşturulma amacı, çalışmaların yürütüleceği yerleşim yeri ile yönetim grubu üyeleri ve koordinatörünün isimleri belirtilir"*.

Mevzuatta bu ve benzeri ifadeler yer almaktadır, ancak STP'lerin tüzel kişiliği yoktur. Herhangi bir sivil toplum kuruluşu gibi kurucu bir tüzüğü de bulunmamaktadır. Bu yüzden geçici bir niteliğe sahiptir. Platform; dernek, vakıf, sendika, meslek odaları ya da benzer nitelikteki sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Resmi bir tüzükleri olmamakla birlikte çalışma ilkelerini kendi aralarında belirleyebilmekte ve yazılı bir metin haline dönüştürebilmektedirler. Tüzel kişilikleri olmadığından resmî makamlara yönelik izin gerektiren faaliyetlerde, platformu oluşturan sivil toplum kuruluşları ancak bizzat kendilerinin imzası ile resmî işlemleri yürütebilmektedirler (Yalçın ve Öz, 2011: 242). Çanakkale Dernekler İl Müdürlüğü yetkilileriyle yapılan mülakatta platformların kurulması aşamasında herhangi bir yetkili kişinin sadece irade (niyet) beyanında bulunarak dernekler müdürlüğüne başvurmasının yeterli olduğu vurgulanmıştır. Platformların bağlayıcılığı olmadığı için de dilediklerinde istedikleri kişi ya da kuruluşla kurulabildikleri ya da özgürce üyelikten çıkabildikleri ifade edilmiştir. Platformlar bu özellikleri sebebiyle diğer STK'lara oranla daha esnek, özgür ve kurlsız olmaktadır.

Türk hukuk sisteminde sivil toplum platformlarına özel düzenlenmiş herhangi bir yönerge veya yönetmelik bulunmamaktadır. Platformlar her ne kadar esnek, özgür ve kurlsız bir yapıya sahip olsalar da derneklerle aynı denetim mevzuatına dahildir. Dernekler için geçerli olan hüküm ve yasaklar platformlar için de geçerli olmaktadır. Resmi kişilik kazanamadıkları için platformların kapatılmaları mümkün olamamaktadır. Ancak cezai yaptırımlar uygulanabilmektedir. Çanakkale özelinde sayıları üçü geçmeyen platformlara; uygulamada cezaların çoğu *"amacın istismarı"* gerekçesiyle verilmektedir.

Türkiye’de sivil toplumun yaygınlaşması yönündeki çalışmalara örnek olarak, Sivil Toplum Platformu Projesi gösterilebilir. Bu projeye, başta dernekler olmak üzere diğer sivil toplum kuruluşlarını da kapsayan ve onların ihtiyaçlarına cevap veren bir web sayfası tasarlanmıştır. Benzer düzenlemelerle sivil toplum kuruluşlarının dünyada meydana gelen sosyal ve hukuki yenilik, değişim ve gelişmelerle ilgili bilgi edinebilecekleri bir ortam oluşturmak; bu değişim ve yenilikleri zamanında sunmak; Kamu-STK diyalogunun gelişmesini sağlamak amaçlanmıştır. Proje kapsamında sivil toplum kuruluşların web sitesi üzerinden güvenilir ve yeterli bilgilere ulaşmaları; toplum içinde daha güçlü ve sağlam bir yer edinmeleri; daha etkili, kapsamlı ve uluslararası standartlara yakın faaliyetlerde bulunmaları amaçlanmaktadır (<http://www.dernekler.gov.tr>).

4. BİGA SİVİL TOPLUM PLATFORMU (BİGA STP)

Sivil toplum dayanışmasına örnek bir model olarak gösterilebilecek Biga Sivil Toplum Platformu (Biga STP), 1998 yılı sonlarında Biga Sanayici ve İşadamları Derneği (BİSİAD)’nin önerisiyle kurulmuştur. BİSİAD yetkililerince Biga STP: “Toplumun birbiriyle dertleşebileceği”, sorunların ortak olmasa bile birlikte etkin olarak dillendirileceği; “çarelerin aranabileceği”, ilgili kişi, kurum, devlet makamları, merciler gibi yerlere iletilebileceği, paylaşılabilceği, çözüm talep edilebileceği ortak bir payda olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada Biga STP’nin, paydası Biga olan bir çatı, bir ev olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Biga Sivil Toplum Platformu (Biga STP)’nun yapılanması, işleyişi ve çalışma düzenine ilişkin bilgiler platformun “Biga Sivil Toplum Platformu Çalışma Sistemi ile Çalışma Usul ve Esasları” incelenerek elde edilmiştir. Biga STP’nin kurulmasında, üye sayısı açısından oldukça büyük ve Biga için bir o kadar önemli altı kuruluş yer almaktadır. Bu altı kuruluş arasında öncü olan BİSİAD’ın diğerlerine göre en sivil inisiyatif olduğu söylenebilir. Diğer kuruluşlar ise, Biga Ticaret ve Sanayi Odası, Biga Ticaret Borsası, Biga Ziraat Odası, Biga Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Biga Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası’dır.

İlk başlarda Biga’nın sorunlarını belirlemek amacıyla fikir grubu şeklinde kurulan Biga STP, daha sonraları Biga’nın önemli ve öncelikli sorunlarının belirlenmesinde ve çözüme kavuşturulmasında aktif rol oynamıştır. Biga STP bir icra makamı değil görüş makamı şeklinde algılanmaktadır. Genel amaçları topluma fayda sağlamaktır. Biga STP, kendi içerisinde kuruluş amacını şu şekilde belirlemiştir: “Biga’nın sosyal, kültürel, ekonomik özellikteki önemli ve öncelikli sorunlarını; çağdaş, demokratik, katılımcı ve gönüllülük esasına dayalı bir ortamda tartışarak çözüm önerileri geliştirmek ve ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak Biga’nın gelişimine katkı sağlamaktır”.

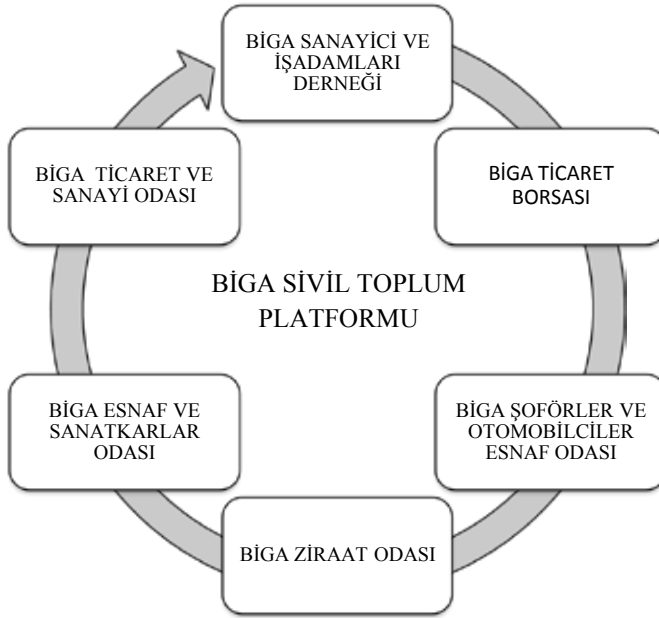
Biga STP Çalışma Usul ve Esaslarında STP’nin kapsamı için, “Biga Sivil Toplum Platformu, Biga’da faaliyet gösteren kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, kamu yararına faaliyet gösteren dernek ve vakıfları kapsar” denilmektedir. Bu usul ve esaslarda Platform’un görevi ise; Biga STP’nin amaçları

doğrultusunda önemli ve öncelikli sorunları “çağdaş, demokratik, katılımcı bir anlayış ve yaklaşımla görüşüp özgür ve dinamik bir tartışma ortamında çözüm önerileri geliştirmektedir.” Ayrıca çözüm üretmede ilgili kişi kurum ve kuruluşlarla “işbirliği çerçevesinde destek ve yardımcı olmak amacıyla tavsiye niteliğinde kararlar almak” şeklinde belirtilmiştir.

4.1. Biga Sivil Toplum Platformu Yapılanması

Biga STP; İcra Kurulu, Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, Dernek ve vakıflar, Özel sektör kuruluşlarından oluşmaktadır. İcra Kurulu içerisinde Şekil 1’de görülen altı çatı kuruluş bulunmaktadır.

Şekil 1: Biga Sivil Toplum Platformu’nu Kuran Kuruluşlar

İcra Kurulu’nun görev, yetki ve sorumlulukları arasında şunlar sayılabilir. İcra Kurulu üyeleri her ay dönüşümlü olarak Biga STP Dönem Başkanlığı’nu yürütür. Aylık toplantıların gündemini belirler. Biga STP kararlarını imza altına alır. Gerekli görülen durumlarda olağanüstü toplantı kararı alır.

Genel Kurul’un üyeleri aylık olağan toplantılara bir temsilci ile katılırlar. Asil üyelerin yokluğunda belirlenen yedek üyeler, platform toplantılarında üyesi buldukları kuruluşu temsil ederler. STP üyesi kurum ve kuruluşlar gündemde yer almasını istedikleri konuları her ayın 20’sine kadar Biga STP Sekreteryasına bildirirler. Dönem Başkanı’nun uygun görmesi halinde ilk dönem toplantısında konu gündeme alınır. Gündem maddeleri ile ilgili görüşler ve çözüm önerileri

sunarlar. Biga STP kararlarına temsil oylarıyla katılırlar. Kuruluşlarınca gerekli görülen dilek ve temennilerde bulunurlar.

Biga STP sekreteryası hizmetleri ise her ay dönüşümlü olarak icra kurulu başkanlığını üstlenen kuruluş tarafından yürütülür. Fakat sekreteryası hizmetlerinin her ay dönüşümlü olarak yürütülmesi toplantı tutanaklarının bir elde toplanmasını engellemektedir. Bu da tutanakların dağınıklığına neden olmaktadır. Biga STP Sekreteryası aylık toplantılar öncesi STP toplantılarına davet edilecek tüm kişi, kurum ve kuruluşlara toplantı davetiyelerini ulaştırır. Biga STP toplantı tutanaklarını düzenler, gerekli yerlere ulaştırılmasını sağlar, takip eder; sonuçlar hakkında İcra Kurulu'na bilgi sunar.

Biga STP toplantılarına gündem maddelerine göre katılan ve sorunların belirlenmesine ve çözüme kavuşturulmasına katkı sağlayan kişi, kurum ve kuruluşlar ikincil paydaş çevresini oluştururlar. Bunlar: Çanakkale Milletvekilleri, Biga Kaymakamı, Biga Belediye Başkanlığı, belde belediye başkanları, resmi kurum ve kuruluşların yönetici ve temsilcileri, siyasi partilerin yönetici ve temsilcileri, dernek ve vakıfların yönetici ve temsilcileri, özel sektör kuruluşlarının yönetici ve temsilcileri, birlikler ve kooperatiflerin yönetici ve temsilcileri, basın temsilcileri ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlar şeklinde sıralanabilir. Sayılan kişi, kurum ve kuruluşlar katıldıkları Biga STP toplantılarında görüş ve düşüncelerini açıklar, konu hakkında bilgiler verir ve çözüm önerilerini sunarlar.

4.2. Biga Sivil Toplum Platformu'nun Çalışma Esasları

Biga Sivil Toplum Platformu, yerel ve ulusal ölçekte günlük yaşantıyı somut olarak etkileyen bütün sorunlara karşı duyarlı olmayı, ülkenin refah için çağdaş bireysel ve toplumsal gelişmeye katkı sunmayı kendine ilke edinmiştir. Bu duyarlılıkla önem ve önceliğe sahip her sorun için girişimde bulunmayı görev saymaktadır.

Yapılanmanın çalışma esasları şu şekildedir:

- Biga STP her ay toplanarak gündemine almış olduğu konuları tartışır. Yürütülen çalışmaları değerlendirir.
- Dönem Başkanlığı üye kuruluş başkanları tarafından sırayla yürütülür.
- Toplantılar basına ve halka açıktır.
- Toplantıya katılan herkes eşit söz alma, oy kullanma ve konuşma hakkına sahiptir.
- Kararlar tavsiye niteliğindedir.
- Katılım gönüllülük esasına dayalıdır.

Biga STP Genel Kurulu her ay Dönem Başkanı'nun çağrısı ile olağan biçimde toplanır. Olağanüstü toplantı kararı İcra Kurulu tarafından alınır. Genel Kurul Toplantılarına her kuruluş bir asil üye ile katılır. Asil üyenin katılmaması durumunda daha önce belirlenen yedek üyeler kurumlarını temsil ederler. Biga

STP Genel Kuruluna yeni üyelik başvurularında, üye kabulüne STP İcra Kurulu yetkilidir. İcra Kurulu üyeleri belirlenen sıra dahilinde Dönem Başkanlığı görevini yürütürler. Ancak Biga STP'ye üye Kurum ve Kuruluşlar da dönem toplantısı düzenleme talebinde bulunabilirler. Dönem Başkanı'nun onay ve denetiminde toplantı düzenleyebilirler.

Biga STP toplantılarının gündemi belirlenirken, İcra Kurulu üyeleri kendi belirledikleri konuları ve ayrıca Biga'daki tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlar tarafından kendilerine ulaştırılan Biga STP gündemine alınması istenen konuları değerlendirerek toplantı gündemine alınmasını isteyebilir.

Biga STP kararları bağlayıcı olmamakla birlikte alınan kararlar ilgili Bakanlıklar, Çanakkale Valiliği, Biga Kaymakamlığı, Çanakkale Milletvekilleri, il, ilçe, belde belediye başkanlıkları, icra kurulunun bağlı bulunduğu üst birlikler ve kuruluşlar, basın yayın organları ve gerekli görülen diğer kurum ve kuruluşlara ulaştırılır. Biga STP'nin bir karar defteri bulunur ve toplantılarda alınan kararlar bu karar defterine kaydedilir. Biga STP toplantılarında görüşülen konulara ilişkin alınan kararlar, ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılan yazışmalar karar defterine yazılarak icra kurulu üyeleri tarafından imza altına alınmaktadır. Toplantılarda kararlar icra kurulu üyelerinin katılımı ile ve oy çokluğu esasına göre alınmaktadır.

4.3. Biga Sivil Toplum Platformu Katılımcılarına Yönelik Araştırmanın Yöntem ve Tekniği

Araştırma, yerel bazlı faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının buldukları bölgede önemli bir karar alma ve uygulama mekanizması olduğu gerekçesiyle bu kuruluşların bölgede gösterdikleri faaliyetleri, işbirliği içinde olan kurumları, bu kurumların etki derecelerini, tartışılan sorunları ve alınan kararları belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada Biga STP kurucularıyla yüz yüze mülakat sırasında anket formları doldurulurken, platform toplantılarına katılan diğer katılımcılara soru formu dağıtılarak doldurmaları istenmiştir. Ancak araştırmaya katılmayı kabul etmeme, araştırmanın yapıldığı gün toplantıya katılmama vb. nedenlerle hedeflenen 100 katılımcıdan 80 tanesi anket sorularına cevap vermiştir. Elde edilen veriler SPSS 19 kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışma, verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik yöntemleri kullanıldığından öncü bir araştırma niteliğindedir.

Bu çalışmada, konunun öznel olması sebebiyle ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Biga STP'nin kuruluşundan bu yana sahip olduğu ikincil veri kaynaklarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Biga STP toplantı tutanakları, basın açıklamaları ve benzeri ikincil verilere yeterince ulaşamayınca içerik analizinden vazgeçilmiştir. Biga STP'yi daha yakından inceleyebilmek, çalışmalarını analiz edebilmek ve Biga'ya katkılarını saptayabilmek amacıyla Biga STP'nin temelini oluşturan altı kuruluşun yöneticileri ile çalışanlarına anket uygulanmıştır. Ayrıca belirli aralıklarla düzenlenen Platform'un ola-

ğan toplantılarına katılan gönüllülerden de soru formunu doldurmaları ve görüş bildirmeleri istenmiştir.

Anket kapsamında katılımcılara 20 soru sorulmuştur. Sorulardan 5 tanesi açık uçludur. Geri kalan 15 soru: 1: "Çok Az", 5: "Çok Fazla" olacak şekilde 5'li Likert tipi ölçek olarak hazırlanmıştır. Soru formu katılımcılara uygulanmadan önce Biga STP'nin Çalışma Usul ve Esasları ile Çalışma Sistemi incelenmiş ve olağan toplantılarına ait dokümanlara ulaşılarak analiz edilmiştir. Böylece araştırma sırasında kuruluşun çalışma düzeni ve tarzı ile yapılan çalışmalar teorik varsayımlar ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada cevabı aranacak olan temel sorular: Sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu üst yapıların gerek ekonomik gerekse toplumsal hayata dair yerel ve / veya ulusal ölçekte karar alma süreçlerine etkilerinin, katkılarının ne derecede olduğudur. Biga STP'ye halkın katılımı ve başarı düzeyi sorgulanmaktadır. Araştırmanın olası varsayımlarını ise şu şekilde sıralayabiliriz: Sivil toplum platformları her ne kadar tavsiye niteliğinde kararlar alsalar da baskı gücünü ellerinde tutmaktadırlar. Özellikle yerel yönetimlerle işbirliği yapmaları durumunda faaliyet gösterdikleri yerde sorunların belirlenmesi ve çözümünde başarı oranları artacaktır. Ayrıca halkla iç içe olan ve çalışmalarına halkı dahil eden, katılımcı sivil toplum platformları tüm süreçlerde daha etkili kararlar alabilmektedirler. Son olarak pek çok STK'da olduğu gibi Biga STP'nin başarısını da kaynak bulmada karşılaştığı güçlüklerin belirlediği varsayılmıştır.

4.4. Araştırmada Elde Edilen Bulgular ve Yorumlanması

Araştırmaya katılanların yaş ve cinsiyet dağılımları ile platform içerisinde gönüllülük esasına göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Yaş, Cinsiyet ve Gönüllülük Esası Dağılımları (n=80)

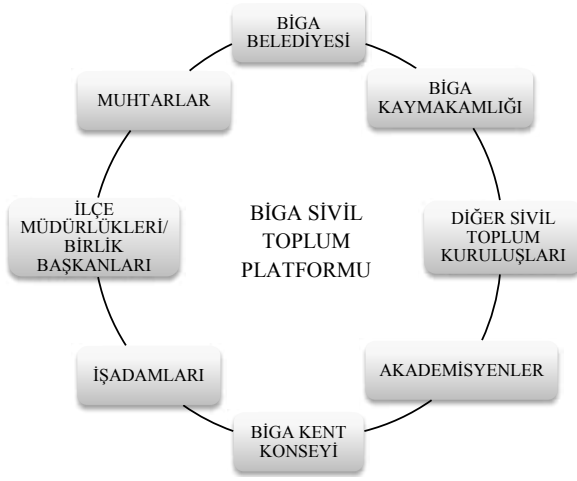
	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Yaş:	25 ve altı	7	8,8
	26-35	24	30
	36-45	25	31,3
	46-55	20	25
	56 ve üstü	4	5
Cinsiyet:	Erkek	63	78,8
	Kadın	17	21,2
Gönüllülük:	Gönüllü Katılım	62	77,5
	Zorunlu Katılım	18	22,5

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına bakıldığında; % 61,3'ü "26-45 yaş arası" grupta yer almaktadır. Ankete katılanların %78,8'i erkek, %21,2'si kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların %77,5'i yapılanma içerisine gönüllü olarak katıldıklarını %22,5'lik kısım ise yapılanma içerisinde zorunlu olarak bulduklarını ifade etmiştir.

Tablo 2: Katılımcılara Göre İşbirliği İçinde Olunan Kurum ve Kuruluşlar (n=80)

İşbirliği İçinde Olunan Kurum ve Kuruluşlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kent Konseyi	74	92,5
Özel Sektör Temsilcileri (İşadamları)	74	92,5
İlçe Müdürlükleri	70	87,5
Muhtarlar	66	82,5
Meslek Odaları	66	82,5
Diğer STK'lar	63	78,8
Kaymakamlık	48	60,0
Belediye	41	51,3
Akademisyenler	40	50,0
Milletvekilleri	12	15,0
Siyasi Parti Temsilcileri	11	13,8
Kamu Kurumu Şube Müdürleri	7	8,8
Valilik	6	7,5
İlgili Bakanlıklar	5	6,3
Yerel Yönetimler	5	6,3
Esnafklar	4	5,0
Üniversite Toplulukları	3	3,8
Sendikalar	3	3,8
BARO	2	2,5
Spor Kulüpleri	2	2,5

Araştırmaya katılanların işbirliği içinde oldukları kurumları değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre Biga STP belediye, kaymakamlık, diğer sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, özel sektör temsilcileri, kent konseyi, meslek odaları, ilçe müdürlükleri ve birlik başkanları, muhtarlarla; diğer kurum ve kuruluşlara oranla daha fazla işbirliği içinde olduğu görülmektedir. Biga STP toplantılarında ele alınan konuları ilgilendiren her kuruluşla işbirliği yapılmaya çalışılmaktadır. Katılımcıların yanıtlarından hareketle sorunların belirlenmesinde ve çözüm üretilmesinde yakından işbirliği içinde olunan kurum ve kuruluşlar Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: Biga Sivil Toplum Platformunun Paydaşları

Biga STP, görüşülecek konuların önceliğine karar verirken birlikte hareket etmektedir. Ayrıca toplantılardaki gündem maddelerine bir önceki toplantıda karar verilmekte ve toplantılara hazırlıklı gidilmektedir. Daha çok Biga'yı ilgilendiren, eksik olarak görülen ya da halkın yararı gözetilen konuları gündeme alan Biga STP, diğer STK'lardan, yerel yönetimlerden veya kişilerden gelen konuları da gündemine alıp tartışabilmektedir. Konuların önceliğini sadece yerel eksenli güncel sorunlar oluşturmamaktadır. Örneğin ulusal sorunlardan kabul edebileceğimiz 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Biga STP'nin olağan toplantılarından birinde gündem maddesi olarak değerlendirilmiştir. Tablo 3'te katılımcılara göre Biga STP'de tartışılan sorunlar ve gündem maddesi olarak toplantılarda konuşulan başlıklar verilmiştir.

Tablo 3: Sivil Toplum Platformu İçinde Tartışılan Sorunlar (n=80)

Gündem Konuları İçerisinde Tartışılan Sorunlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sağlık	73	91,3
Biga'nın Yerel Sorunları	69	86,3
Çevresel Konular	69	86,3
Eğitim	66	82,5
Tarım-Hayvancılık-Sulama	63	78,8
Biga'nın Markalaşması	62	77,5
Üniversite	58	72,5
Ulaşım	58	72,5
Sanayi ve Ticaret	53	66,3
Trafik	23	28,8
Termik Santral	11	13,8
İstihdam	2	2,5

Araştırma kapsamında katılımcılara Biga STP ile işbirliği içerisindeki paydaşların çözüm üretmedeki etki dereceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4’te katılımcıların değerlendirmelerinin ortalamaları yer almaktadır. Buna göre katılımcılar çözüm üretmede en etkili kuruluş olarak, merkezi idarenin yereldeki birimi olan kaymakamlığı görmektedirler.

Tablo 4: Sivil Toplum Platformu Paydaşlarının Çözüme Etki Dereceleri (n=80)

Paydaşların Etki Dereceleri	Ortalama	Standard Sapma	Varyans
Kaymakamlık	3,23	1,12	1,27
Belediye	3,22	1,14	1,31
Özel Sektör Kuruluşları	3,21	0,88	0,77
STK’lar	2,63	1,28	1,65
Kişiler	2,13	1,08	1,18
Valilik	1,70	1,37	1,88
TBMM	1,61	1,40	1,98

Tablo 4’e göre, Biga STP paydaşlarından belediye, özel sektör kuruluşları ve STK’lar’da çözüm üretmede etkili oldukları söylenebilir. Bu konuda valilik ve TBMM’nin en düşük ortalamalarla ifade edilmeleri dikkat çekicidir.

Halkın katılımı sivil inisiyatifler için çok önemlidir. Platformun halkla iletişimde ağırlıklı olarak ilgililere davetiye ve sosyal medyayı kullanma yollarını tercih ettiği görülmektedir. Tablo 5’te araştırmaya katılanların Biga STP ile ilgili duyuruları hangi iletişim kanalı yoluyla edindiği görülmektedir. Mahalle aralarına yerleştirilen belediye anonslarının yapıldığı hoparlör sisteminin ise en az kullanılan haberleşme kanalı olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Biga STP’nin Halkla İletişimde Kullandığı Kanallar (n=80)

İletişim Kanalları	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
Davetiye	3,58	1,29	1,68
Sosyal Medya	2,41	1,35	1,84
Gazete	2,12	1,47	2,18
Diğer Kanallar	1,75	1,57	2,46
Hoparlör	1,20	1,49	2,23

Katılımcıların Biga STP’ye bakış açlarına yönelik geliştirilen ölçek 13 ifadenin oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach’s Alpha istatistiği ölçülerek 0,88 bulunmuştur. Tablo 6’da katılımcıların soru kağıdındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin ortalamaları gözetilerek büyükten küçüğe göre sıralanışları ve KMO – Bartlett’s test sonuçları verilmiştir.

Tablo 6: Biga STP'ye Yönelik Katılımcıların Görüşleri (n=80)

Görüşler	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
G9. Biga STP'yi oluşturan kurum / kuruluşların sorunlarla ilgili olduğunu düşünüyorum.	3,12	1,04	1,10
G8. Biga STP kurulduğu zaman toplumsal sorunların çözümünde başarılı olabileceğini düşündüm.	3,03	1,33	1,78
G12. Şimdiye kadar yapılanlar gözetildiğinde Biga STP'yi başarılı buluyorum.	2,87	1,20	1,45
G10. Biga STP'nin kuruluşundan bu yana alınan kararlar etkilidir.	2,79	1,01	1,03
G13. Biga STP sorun çözümüne yönelik kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşamaktadır.	2,77	1,10	1,22
G2. Toplantılar halka açık bir biçimde yapılmaktadır.	2,75	1,41	2,00
G11. Biga STP, katılımcı demokrasinin anlam bulmasına katkı sağlamaktadır.	2,68	1,18	1,39
G3. Sorunların belirlenmesinde halkın görüşlerine önem verilmektedir.	2,32	1,38	1,91
G4. Çözüm üretilmesinde halkın görüşlerine önem verilmektedir.	2,17	1,33	1,78
G1. Toplantılar vatandaşlara duyurulmaktadır.	2,14	1,51	2,30
G6. Halk Biga STP'de kendini ifade edebilmektedir.	1,53	1,33	1,79
G5. Halkın toplantılara katılımı yeterli düzeydedir.	1,33	1,07	1,16
G7. Halk Biga STP'ye kaynak bulma noktasında katkı sağlamaktadır.	1,20	1,18	1,40
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,824		
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	578,849	
	df	78	
	Sig.	,000	

Faktör analizine uygun veri setinin elde edilmesiyle faktör boyutları belirlenmeye çalışılmıştır. Temel bileşenler analizi kullanılarak özdeğeri 1'den yüksek olan faktörler sıralanmıştır. Yapılan denemelerden sonra, "G2. Toplantılar halka açık biçimde yapılmaktadır" ifadesi birkaç boyuta birden girdiğinden çıkarılması uygun görülmüştür. Promax döndürme yöntemi kullanılarak yapılan yeni analize göre, Tablo 7'de görüleceği üzere üç faktör boyutu ortaya çıkmıştır.

Tablo 7: Katılımcıların Biga STP'ye İlişkin Görüşlerinin Faktör Boyutları

Görüşler /Boyutlar	<i>Katılım ve Benimseme</i>	<i>Kendini İfade ve Başarı</i>	<i>Kaynak - Çözüm</i>
G5	,90		
G6	,82		
G7	,81		
G4	,78		
G3	,74		
G1	,50		
G11		,90	
G9		,88	
G12		,79	
G8		,73	
G10		,61	
G13			,95
Toplam Varyans 68,84 =	42,73	16,70	9,40
Ortalamalar	1,78	2,88	2,77
Std. Sapmalar	1,03	0,90	1,10
<i>Cronbach's Alpha</i>		,86	
<i>Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy</i>		,811	
Bartlett's Test of Sphericity	<i>Approx. Chi-Square</i>	501,777	
	<i>df</i>	66	
	<i>Sig.</i>	,000	

Ortaya çıkan üç boyuttan birincisi: "Katılım ve benimseme" boyutudur ki halkın Biga STP yi ne derece benimsediğini ve katıldığını ifade etmektedir. İkinci boyut ise Biga STP'nin "kendini ifade ve başarı" boyutu olarak şekillenmiştir. Tek ifadeden ibaret olan "kaynak-çözüm" boyutu ise Biga STP'nin "kaynak bağıllık" sorununa işaret etmektedir. En büyük ortalama "kendini ifade ve başarı" boyutunda sağlanırken (2,88); "katılım ve benimseme" boyutunda ortalama (1,78) oldukça düşüktür. Tablo 7'den anlaşılacağı üzere: "G13. Biga STP sorun çözümüne yönelik kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşamaktadır" tek bir değişkenden oluşan üçüncü boyutun ortalaması 2,77'dir. Pek çok sivil inisiyatifte karşılaşıldığı gibi Biga STP'nin de ortanın üzerinde bir "kaynak-çözüm" sorunuyla karşı karşıya olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Küresel ölçekte algılamının yaygınlaştığı dünyamızda karşılaşılan sorunların üstesinden gelmek gittikçe zorlaşmaktadır. Devletin ve özel sektörün paydaşlarından biri olan STK'lar etkinliklerini artırmak amacıyla sivil toplum platformları şeklinde bir araya gelmektedirler. Bu birliktelikler daha büyük "sinerjiler / ortak akıl" oluşturabilmektedir. Burada önemli olan aynı amaca hizmet eden pek çok kuruluşun bir araya gelip sosyal amaçları en üst seviyede tutan daha özgürlükçü ve demokratik bir alan oluşturmalarıdır.

Sivil toplum platformlarının desteklenen yanları dışında eleştirilen yönleri de bulunmaktadır. Her ne kadar resmi kişiliği olmadığı için daha özgürlükçü ve demokratik olarak nitelendirilseler de kimi zaman sivillikten uzaklaşabilmekte resmi otoritenin kontrolü altına girebilmektedirler. Özellikle toplumun katılımının yeterli olmadığı durumlarda platformlar yalnızca maddi açıdan gücü elinde bulunduranların hakimiyet kurduğu bir yapıya dönüşebilmektedir. STP'ler doğası gereği örgütlenme konusunda kırılabilir bir yapıya sahiptirler. Toplumsal fayda sağlamak amacıyla yola çıkan sivil inisiyatifler, bazı durumlarda kontrolden çıkarak zararlı sonuçlar doğurabilmektedirler.

Sivil toplum platformlarının eleştirildiği bir diğer konu ise, siyasetten uzak olmaları gerektiğidir. Karar alma mekanizmalarına etki dereceleri ölçüğünde siyasete dahil edilen platformların da sosyal amaçtan uzaklaştığı görülebilmektedir. Toplumun katılımının yüksek oranda sağlandığı, sosyal amaçların gözetildiği şeffaf ve demokratik bir yapı ile ancak istenilen olumlu sonuçlar elde edilebilir. Aslında diğer STK'lar gibi sivil toplum platformları için sorulması gereken soru: STP'lerin ne kadar sivil olduğu sorusudur. Çünkü sınırları çizilen bir yapı ile tamamen özgür bırakılan bir yapı arasında irade farklılıkları bulunmaktadır. Bu noktada belki yapılması gereken sivil toplum platformlarını "yarı sivil" hale getirerek genel çerçeveyi belirlemektir. Böylece sınırları çizilmiş kendi içerisinde özerk fakat dışarıda mevzuatı belirlenmiş bir yapı oluşturulacaktır. Tamamen sivil bir platform oluşturmak ve halkın katılımını yüksek oranda sağlamak oldukça zordur. Diğer yandan alınan kararların icrası noktasında STP'lerin kaynak sağlayan diğer kurum ve kuruluşlara bağımlılığı gündeme gelmektedir. Aksi takdirde STP'ler kar amacı gütmeyen, her ay düzenli olarak toplanan fikir üreten ancak kendi içlerinde aldıkları kararları uygulamakta zorlanan yapılar olarak kalacaklardır. Biga STP bu açıdan örnek teşkil etmektedir.

Biga Sivil Toplum Platformu, 1998 yılında Biga'da kurulmuş yerel bazı bir sivil girişimdir. Biga'yı oluşturan farklı alanlarda sosyal ve ekonomik özelliğe sahip kesimleri aynı çatı altında bir araya getirmiştir. Sivil toplum bütün taleplerini özgür ve eşit olarak ifade edebilmektedir. Bu sayede de toplumun farklı kesimleri birbirlerinin sorunlarını ve isteklerini doğrudan birinci ağızdan öğrenebilmektedir. Toplumun farklı kesimleri birbirlerinin sorunlarının çözümü için işbirliği yapmaktadır. Sivil toplumun ihtiyaç duyduğu "birlik ruhu" daha çok güçlenmektedir. Ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde etkili karar alma gücü art-

maktadır. Biga İlçesi'nin sorunları sivil toplumun sürekli takip ve gündeminde olmakla beraber, bu durum sorunların çözümü için yetkililere yardımcı olmaktadır.

Katılımın ve kararların etkinliğinin artması ölçeğinde toplumsal bilinç gelişmekte, demokrasi kültürü yaşam biçimi haline gelmektedir. Buna bağlı olarak sivil toplum taleplerini güçlü biçimde ifade edebilmektedir. Biga STP'yi oluşturan icra kurulu ve tüm üyeleri yapılan yüz yüze görüşmelerde; bu güne kadar hiçbir siyasi söylem içine girmeden tüm kesimlerin "sesi ve soluğu" olmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Böylece "siyasete girmeden fakat siyasetle iç içe" bir durum sergilenmiştir. Hem platform tarzı fikir gruplarının oluşmasına yasal düzenlemeler çerçevesinde Türkiye'de olanak sağlanmasını; hem de herkesin görüşlerini dile getirebildiği ve fikirlerini savunabildiği sivil inisiyatiflerin varlığının, katılımcı demokrasiye katkı sağlaması beklenir. Biga STP yerel sorunların belirlenmesinden çözümüne kadar tüm süreçlerde aktif olarak rol üstlenme çabasıdır. Kendini ifade etmede ve başarılı işler yapmada ortalamanın üstünde bir sonuç elde eden Biga STP'nin halk tarafından sahiplenilmesi ve halkın katılımı konusunda biraz geri kaldığı görülmüştür. Öte yandan maddi kaynağı elinde bulunduran katılımcıların alınan kararlarda daha belirleyici oldukları ve çözüm üretmede Platformun, en büyük ekonomik gücü elinde bulunduran kamu otoritesinden talepte bulunduğu gözlemlenmiştir. Biga STP kendisine icra kurumu olmayı misyon edinmemiş olmakla birlikte, önce sorun tespiti yapan sonra çözüm önerilerini ortaya koyan, istişare sonucunda "ortak akıl" belireceğine inanan bir girişim olmuştur. Biga STP gücünü ağırlıklı olarak kurucularının ve diğer paydaşlarının da çoğunlukla seçilerek iş başına gelen üyelerden oluşmasından almaktadır. Belirli sosyal kesimlerin talep ve çözüm gücünü elinde bulunduran yönetici konumundaki katılımcıların her türlü fikir ve itirazları da o ölçüde paydaşlar tarafından dikkate alınmaktadır. Karar alınması durumunda uzlaşma kültürü sağlanarak, sorunların çözümüne odaklanılmıştır. Biga STP'nin toplantı tutanaklarına yansıyan çözüm talepleri başta belediye olmak üzere diğer resmi kurum ve kuruluşlar tarafından büyük oranda karşılık bulmuştur. Biga STP'nin başarısının temel belirleyicileri elbette ki İcra Kurulu'nda olan üyelerin sahiplenme çabalarıyla doğru orantılıdır.

Bu çalışmada betimleyici istatistikten yararlanılmış, 1998'den bu yana varlığını sürdüren Biga STP'nin; Biga'nın geleceğini etkileyici karar süreçlerindeki fonksiyonu ve belirleyiciliği ölçülmeye çalışılmıştır. Biga STP'nin Türkiye'de dağınık ve etkisiz durumdaki Sivil Toplum Kuruluşlarının, etkisizliklerini nasıl gidereceklerine ve toplumda demokratik katılımın gelişmesine ne tür katkı sağlayabileceklerine dair "iyi örnek" oluşturduğu söylenebilir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda gönüllü katılım vb. katılımcıların diğer demografik özelliklerinin STP'lerin başarılarına etkileri keşfedici analiz yöntemleriyle ölçülebilir. Çalışmada en büyük kısıt dağınık ikincil verilere ulaşamama ve Biga STP'nin performansını ölçecek somut göstergelerden yoksunluk oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- Akatay, A. & Yelkikalan, N. (2007). *Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve İnsan Kaynaklarının Yönetimi*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Akdemir, A. (2006). Sivil Toplum Kuruluşları Ve İnsan Hakları: Antakya'daki Sivil Toplum Kuruluşu Yöneticilerinin Sivil Toplum Ve İnsan Hakları Tartışmalarına İlişkin Görüşler Üzerine Bir Alan Çalışması (Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Atkins, L. (2011). The Voluntary Sector and Government: Perspectives from the UK. İçinde Li, Y. (Edi.) NGOs in China and Europe: Comparisons and Contrasts. (ss.167-180). Netherlands: Ashgate.
- Avrupa Toplulukları Komisyonu. (2005). Komisyondan Konseye, Avrupa Parlamentosuna Ekonomik ve Sosyal Komiteye ve Bölgeler Komitesine Bildirim: AB ve Aday Ülkeler Arasında Sivil Toplum Diyaloğu, SEC (2005): 891, Brüksel, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/2948/diyalog.pdf Erişim Tarihi: 11.09.2014.
- Barr, A., Fafchamps, M., Owens, T. (2005). The Governance of Non-Governmental Organizations in Uganda, *World Development*, 33(4), 657-679.
- Chandhoke, N. (2002). The Limits Of Global Civil Society. İçinde H. Anheier, M. Glasius and M. Kaldor (Edi.), LSE Global Civil Society Yearbook 2002 (ss.35-53). London: Oxford University Press.
- Çoban, B. (2007). "Küreselleşme Sürecinde Demokrasi Mücadelesi: Sivil Toplum Kuruluşları ve yeni Toplumsal Hareketler", IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, 159-166, Çanakkale.
- Çopur, H. Teoriden Pratiğe Sivil Toplum, http://www.ekopolitik.org/images/cust_files/070522142001.pdf Erişim Tarihi: 11.09.2014.
- Demir, Ö. & Acar, M. (2002). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, (3. Baskı), Ankara: Vadi Yayınları.
- Dekker, P. (2011). Socially Responsible NGO's A European Perspective. İçinde Li, Y. (Edi.) NGOs in China and Europe: Comparisons and Contrasts. (ss.203-212). Netherlands: Ashgate.
- Dernekler Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf> Erişim Tarihi: 10.09.2013.
- Dernekler Yönetmeliği. <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.8038&sourceXmlSearch=dernek&MevzuatIliski=0> Erişim Tarihi: 10.09.2014.
- Gellert, G. A. (1996). Non Governmental Organizations in International Health: Past Successes, Future Challenges, *International Journal of Health Planning and Management*, 11, 19-31.
- Göktürk, A. (2008). Bugün Geline Yerde Kent Konseyleri ve Yerel Gündem 21, Dosya-08: Yerel Yönetimlere Katılım, Bülten:64 (Aralık 2008), *Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını*, 6-16.
- Gündüz, A. Y. & Kaya, M. (2014). Küresel Dünyada Sivil Toplum Kuruluşlarının Ekonomik Kalkınmadaki Rollerine Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Yıl:6, Sayı:10, 130-169.
- Güneş, İ. & Bugay Tekgil, Y. (2005). Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler. II. Ulusal Sivil Tolum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı (s.325-343). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- http://www.dernekler.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=46 Erişim Tarihi: 17.06.2014.
- İçduygu, A., Meydanoglu, Z., Sert, D. (2011). Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP) Türkiye Ülke Raporu II", TÜSEV Yayınları No:51.

- Karakurt, R. (2011). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Derneklere Yönelik Başlıca Düzenlemeler, İdarecinin Sesi Dergisi, Kasım-Aralık Sayısı. http://www.tid.web.tr/ortak_icerik/tid.web/148/17-%20Resul%20karakurt.pdf Erişim Tarihi:08.09.2014.
- Karakuş, O. (2006). Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Keyman, F. (2004). Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye, *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları No: 4*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi.
- Lewis, D. (2003). Theorizing The Organization and Mangement of Non-Governmental Development Organizations: Towards a Composite Approach, *Public Management Review*, 5(3), 325-344.
- Li, Y. (2011). Introduction: Challenges and Opportunities for NGO's in Different Parts of The World. İçinde Li, Y. (Edi.) NGOs in China and Europe: Comparisons and Contrasts. (ss.1-22). Netherlands: Ashgate.
- Minc, A. (2000). Türkiye'de Sivil Toplum Örgütleri ve Marmara Depreminden Sosyal Hizmet Düşüncesine Bir Bakış", <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/deprem2.htm>. Erişim Tarihi: 15.04.2015.
- Özdaşlı, K. & Arslan, E. (2009). Paralel Kariyer Arayışının Nedenleri: Isparta'da Faaliyet Gösteren STK'larda Bir Araştırma, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 151-164.
- Özdemir, E. (2009). Bir Sivil Toplum Kuruluşu (STK) Örgütlenme Modeli: Amargi Kadın Kooperatifi, (Yüksek Lisans Tezi) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Özer, M. H. (2008). Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 86-97.
- Püsküllüoğlu, A. (2006). *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Can Yayınları.
- Rudasill, L. M. (2006). The Warning Voice-NGOs and Information, (edi. Steve W. Witt), *Changing Roles of NGO's in The Creation, Storage and Dissemination of Information in Developing Countries*, IFLA Publisher, Glasgow, UK.
- Rugman, A. (2000). *Globalleşmenin Sonu*, (çev. Sedat Eroğlu), Ankara: Media Cat Yayınları.
- Ryfman, P. (2006). *Sivil Toplum Kuruluşları*, (çev. İsmail Yerguz), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sarıbay, A. Y. (1998). *Siyaset, Demokrasi ve Kimlik*, Bursa: Asa Kitabevi.
- Şahin, Z. (2004). Sivil Toplum Oluşumunda Sivil Platformların Rolü: Biga Sivil Toplum Platformu Örneği. I. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Talas, M. (2011). "Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi", http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/talas_mustafa%20387_401.pdf Erişim Tarihi: 09.09.2014.
- T.C. Başbakanlık ve Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013): Kamuda iyi Yönetişim", Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Yayın No: DPT: 2721-ÖİK:674, Ankara.
- Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi. *Türkiye'de Sivil Toplum Bir Dönüm Noktası, Türkiye Ülke Raporu II*, http://www.step.org.tr/images/UserFiles/File/step2011_web%20SON.pdf Erişim Tarihi: 09.09.2014.
- Yalçın, A. & Öz, Y. (2011). Sivil Toplum Örgütleri için Hukuk Rehberi, (2. Baskı), Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.